

ALGIRDAS, DIDYSIS LIETUVOS KUNIGAİKŠTIS, SKITŲ MARSĄ KRAUJU GIRDANTIS

Vilniaus Jėzaus Draugijos akademijos
šaunių ir kilnių retorikos studentų teatre
parodytas prieš Pelenų dieną 1687 metais

TURINYS

Tuo metu, kai Maskvos kunigaikštis Dimitrijus Semiaka sutriuškino vyriausiąjį skitų valdovą Europoje ir Azijoje taip, kad per trylika mylių gulėjo žuvusiųjų lavonai, Lietuvos kunigaikštis Algirdas, mūšyje laimėjęs puikią pergalę, sumuštus totorius iš Rusijos ir Podolės (ją buvo užėmę Batijaus vadovaujami) išvijoj. Šiame mūšyje žuvo trys jų kunigaikščiai: Kutlubugas sultonas, Chadžibėjus Girėjus ir Dimitras sultonas, kurie vadovavo į tris dalis padalintai kariuomenei ([A. Vijūkas-Kojalavičius,] *Lietuvos istorija*, I d., 8 knyga).

PROLOGAS

Lietuvos provincijų vadai, pritariantys Algirdo pergalėms, yra smarkiai puolami skitų. Tačiau kai sėkmė prieš Maskvą suteikė atramą, o Algirdo narsa – kardą, tie patys vadai atsilaiko. Lietuvos vadas triumfuoja.

PIRMAS VEIKSMAS

I scena. Algirdui, grįžtančiam su pergale iš Prūsijos, debesyse pasirodo baisus reginys, ir tuoj pasklinda žinia, kad Batijaus vadovaujami totoriai užėmė beveik visą Rusiją ir Podolę.

II scena. Rusija ir Podolė, norėdamos greičiau sulaukti Algirdo pagalbos, jo narsai patiki Maskvos likimą.

III scena. Maskvos Fortūna, norėdama sužadinti Algirdo narsą prieš skitus, surengia pražūtį skitų valdovui Mamajui, vadinamajam temnikui; tai padarė Maskvos kunigaikštis Dimitrijus Semiaka.

IV scena. Algirdas, ketindamas žygiuoti prieš skitus, pamatęs debesyse karo ženklus ir dvylikos provincijų herbus, supranta tai kaip pergalės ženklą ir pranašystę, kad jis bus dvylikos sūnų tėvas: sūnui Vladimirui jis paskiria Kijevo kunigaikštystę ir šią savo valią vykdyti paveda savo sekretoriui Vafroldmui bei Sendovitui. Paskiria juos pilies teisėjais ir įsako kuo greičiau laiškais paraginti Podolės valdytoją Kunstoldą nusikratyti skitų jungo.

V scena. Iš Skitijos kilęs Vafroldmas, įsižeidęs dėl paskelbto karo skitams, Kunstoldui skirtą laišką nusiunčia pačiam Batijui ir su Algirdo broliu Karijotu bei jo sūnumi Teodoru, pavydinčiu Vladimirui Kijevo kunigaikštystės, sudaro sąmokslą prieš Algirdą. Dėl to jie kreipiasi į astrologą, kuris iš žvaigždžių stebėjimo pirmą reginį aiškina kaip Vafroldmo mirtį, o kitą – vėlesnį – kaip Algirdo pergalę.

CHORAS. INTERMEDIJA

ANTRAS VEIKSMAS

I scena. Skitų vadas Batijus lietuvių Kunstoldą, krikščionį, Podolės valdytoją, su didžiausia pagarba aukština ir skatina kovoti prieš savo gentainius lietuvius, o jo sūnų Faventriną įsūnija.

II scena. Batijus, gavęs Vafroldmo siųstą laišką, įsako lietuvius ir Podolės krikščionis išžudyti, iš Kunstoldo atimti valdžią ir įmesti į kalėjimą, trims kunigaikščiams liepia išvesti kariuomenę į tris kraštus.

III scena. Faventinas, maldaudamas Batijaus (kuris apsimeta esąs malonus) pasigailėti tėvo, susilaukia mirties nuosprendžio sau ir tėvui, tačiau mano, kad jų bus pasigailėta.

IV scena. Kunstoldą suėmus ir pasmerkus mirčiai, vieno skitų baskako sūnus Gelgonas su savo tarno Torvildo pagalba pagrobia Faventriną, tariamai norėdamas jį nužudyti, o iš tikrųjų ketindamas išlaisvinti.

V scena. Faventinas su Gelgonu, kuris sakosi turįs Lietuvoje nežinomą brolių, ir su Torvildu, kuris kitados buvo paimtas Lietuvoje ir nelaisvę, pabėga iš Podolės. Norėdami, kad jų nepažintų, Gelgonas ir Torvildas pasitelkę magiją pakeičia savo išvaizdą ir drabužius. Faventinas, būdamas krikščionio sūnus, tai daryti atsisako.

CHORAS. INTERMEDIIJA

TREČIAS VEIKSMAS

I scena. Kariuomenei pailsėjus žaidynėse, Algirdas dovanoja Vladimirui strėlinę, o savo brolio Kęstučio sūnams: Vytautui – skydą, Patrikui – ietį, ir įsako vadovauti legionams.

II scena. Kurstomas garbės ir pavydo, Teodoras magiškais ženklais pažymėtą strėlę, gautą iš Vafroldmo, įkiša į Vladimirui dovanotą strėlinę. Vafroldmas, atsidėkodamas Teodorui, pakeičia Vytauto ir Patriko veidus, kad, kunigaikščio ir tėvo neatpažinti, jie būtų atstumti, o jų karinė šlovė atitektų Teodorui.

III scena. Teodorui įskundus, Algirdas suranda pas Vladimirą magiškais ženklais išmargintą strėlę, jį pasmerkia ir nutaria atimti jam įpėdinystės teisę.

IV scena. Vladimiro ginklanešys Kretvinas slapta atskleidžia Vladimirui Vafroldmo klastą, tačiau pastarasis apkaltina Kretviną naudojant magiją ir paveda Sendovitui jį teisti.

V scena. Vytautas ir Patrikas, tėvo Kęstučio neatpažinti, negali suvokti, kad jie yra broliai.

CHORAS. INTERMEDIIJA

KETVIRTAS VEIKSMAS

I scena. Sendovitas, norėdamas skirti Kretvinui mirties bausmę, išsiaiškina, kad iš Podolės pabėgęs Kretvinas ir Faventinas yra jo brolio Kunstoldo sūnūs. Iš Faventino, Gelgono ir Torvildo sužino, kad Kunstoldas žuvo dėl Vafroldmo klastos, o skitai buvo iš anksto įspėti apie Algirdo žygį.

II scena. Vytautas ir Patrikas, neatpažinti tėvo, iš nevilties nori vienas kitą dvikovoje nužudyti, tačiau prieš pat pradėdami jiemis kautis, tėvas vieną iš jų atpažįsta iš rando ant kaklo ir pagal genties paprotį siunčia pas žynį, kad būtų apvalyti nuo kalčių.

III scena. Sendovitas sužino, kad Torvildas yra Gelgono sūnus ir Vafroldmo brolis.

IV scena. Vafroldmas, norėdamas apakinti Vytautą ir Patriką, per klaidą apakina Torvildą ir Gelgoną (nes mato juose magišku būdu pakeistus panašius veidus). Visa tai stebi Sendovitas.

V scena. Teodoro akivaizdoje Sendovitas praneša, kad Vafroldmas siekiąs tapti legionų vadu ir dėl to pakėlęs ranką prieš Vytautą ir Patriką. Teodoras tėvo Karijoto akivaizdoje skundžiasi, kad jam neleidžiama siekti minėtų pareigybių, ir atskleidžia Vafroldmo klastą.

CHORAS. INTERMEDIIJA

PENKTAS VEIKSMAS

I scena. Algirdas, sužinojęs apie Vafroldmo ir Teodoro suktybes, liepia Sendovitui, pasibaigus mūšiui, Vafroldmą nužudyti, o Teodoro pasigaili dėl to, kad šis kartu su savo broliais pirmasis susikauna su priešu. Neteisingai apskųstą sūnų Vladimirą pagal genties paprotį paskiria tuoj prasidėsiančio karo vadu.

II scena. Vafroldmui dėl senos draugystės prašant pasigailėjimo, Sendovitas parodo apakintus Torvildą ir Gelgoną ir jo nusikaltimus iškelia į viešumą.

III scena. Įniršio paskatinti, trys Skitijos kunigaikščiai užpuola Lietuvą, bet yra sumušami.

IV scena. Algirdas už narsumą kare Teodorui ir jo broliams paskiria Podolę. Vladimirui, šio karo vadui, perduoda Kijevo kunigaikštystę. Vafroldmą įsako suimti ir nužudyti.

V scena. Suimtas Vafroldmas pasitelkęs magiją pasiverčia baidykle ir išvaiko jį pagavusiuosius. Tačiau girdėdamas, kad Podolėje nužudytų krikščionių vėlės reikalauja dieviškojo teisingumo, išsigandęs apakinto sūnaus ir brolio dejonių bei jų šmėklų, pavirsta furija ir, dieviškos galybės nubaustas, praryjamas prasivėrusios žemės.

Drama moko, kad žiaurūs nusikaltimai yra žiauriai nubaudžiami.

DIDESNEI GERIAUSIO GALINGIAUSIO DIEVO GARBEI IR BE GIMTOSIOS NUODĖMES
PRADĖTOSIOS ŠVENČIAUSIOSIOS MERGELĖS MARIJOS ŠLOVEI.

Vertė Benediktas Kazlauskas

Perspausdinta iš: *Kultūrų kryžkelėje*, Vilnius: Mintis, 1970, p. 169–172. Vertimą šiam leidiniui peržiūrėjo ir pataisė Eugenija Ulčinaite.

Lietuvos jėzuitų teatras: XVI–XVIII amžiaus dramų rinktinė, parengė Eugenija Ulčinaite, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2008, p. 245–250.